6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 639:001.32(477.83/.86)

Головний спеціаліст О.Р. Проців – Івано-Франківське ОУЛМГ

З ІСТОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАНІСЛАВІВСЬКОГО МИСЛИВСЬКОГО ІНСТИТУТУ

Починаючи з XX ст., до мисливства, як практично до всіх галузей економіки, застосовують науковий підхід. Проілюстровано передумови організації у 1928 р. першого у Польській республіці мисливського інституту у місті Станіславові. Висвітлено його практичну діяльність.

Ключові слова: Станіслав, мисливство, Галичина, інститут, наука.

Для ефективного функціонування мисливства у Галичині дедалі більшого значення набуває освіченість персоналу, зайнятого у мисливському господарстві, ветеринарному обслуговуванні та забезпечення фаховою літературою тощо. Для впровадження у життя покладених перед мисливською галуззю завдань у місті Станіславові було організовано мисливський інститут.

Цю проблематику широко висвітлювали у періодичній пресі Республіки Польща, а саме: в журналах "Łowiec" ("Мисливець"), який виходив у Львові як друкований орган Галицького мисливського товариства з 10 січня 1878 р., а також у журналі "Łowiec Polski" ("Мисливець польський"), що виходив у Варшаві як орган цісарського товариства правильного полювання Польщі з 1899 р. У цих журналах друкували публікації таких дослідників, як Северин Крогульський та редакційні статті.

Метою цієї роботи є висвітлення передумов організації мисливського інституту у Станіславові, окреслення його статутних завдань та їх реалізації.

Практично з часу свого заснування Галицьке мисливське товариство, яке було засноване у Львові, вживало заходів щодо розвитку на території Галичини мисливської науки та професійного навчання мисливського персоналу. На відкритих зборах Галицького мисливського товариства, які відбулись 14 жовтня 1882 р., розглядали питання про допомогу Львівській лісовій школі щодо організації мисливського музею. Так, доповідач Генріх Стшелєцький, делегат Львівської лісової школи, звернувся до зборів про допомогу в організації мисливського музею в лісовій школі та про скерування до музею різних експонатів (капканів, зброї та ін.) Він зазначав, що мисливство у лісовій школі не викладається з того приводу, що навчання триває лише два роки, і часу на викладання мисливства не вистачає, оскільки потрібно вивчати багато предметів, пов'язаних з лісом. Хоча і на уроках зоології учнів ознайомлювали з мисливським законом, звертали увагу на те, коли можна добувати мисливських тварин, вивчали необхідні заходи для догляду за дичиною. Якщо б при школі була окрема мисливська дисципліна, то більше уваги звертали б на способи добування дичини. Крім того, кожен учень, який закінчив школу, був знайомий із способами поводження зі зброєю. Через те що школа своєї зброї

не мала, то позичали її у торговців та у графа Дідушицького. Таким чином організація мисливського музею сприяла б вивченню мисливської науки [1].

Для організації мисливського музею журнал "Ловець" звертався до своїх читачів з проханням надавати до Львівської лісової школи стару зброю різних систем, мисливські знаряддя, а саме: сітки, сілець, які конфісковували у браконьєрів, а також різні роги, шкіри, ікла [2].

Своєю заслугою Галицьке мисливське товариство вважало відкриття кафедри мисливства у 1897 р. при Львівській лісовій школі [3].

Велику справу у розвитку популяризації мисливства у Галичині зробив граф Володимир Дідушицький, який був натхненником Галицького мисливського товариства, великим знавцем і любителем природи та полювання. Зібравши велику колекцію тварин та птахів переважно під час полювання, він придбав палац у центрі Львова по вул. Театральній 18, де у 1869 р. після його реконструкції було організовано "Природничий музей ім. Дідушицьких", теперішня назва – Львівський природничий музей.

З поступом у науці і техніці перед мисливством виникає питання про фахову підготовку мисливського персоналу, випуск фахової літератури, боротьбу з епізоотіями диких тварин тощо. Для реалізації цих завдань і утворюється перший у республіці Польща Мисливський інститут у м. Станіславові.

У журналі "Ловець" у статті "Утворення першого польського інституту мисливства" відзначалось, що серед багатьох досягнень нашої країни мисливство залишилось найменш оцінене. Мисливське господарство і пов'язане з ним полювання вважали взагалі дорогим видом відпочинку. Мисливське законодавство застосовували лише з демагогічно-агітаційною метою і ніхто не стежив за його виконанням. У Галичині, за винятком Малопольського мисливського товариства і невеликої групи мисливців, які доглядали за дичиною, майже ніхто для мисливства нічого не робив. Статистична звітність, яку вели західні країни Європи, показувала, як ефективно велось мисливське господарство у цих країнах, отримуючи з мисливської господарки мільйонні доходи. Найкращих досягнень у мисливстві досягла Німеччина.

Усі галузі економіки регулюють відповідні закони, мисливство не становить у цьому винятку. Новий мисливський закон від 1927 р. робить значний поступ у цьому напрямі. Виконуючи політику держави щодо використання мисливських багатств держави, воєвода Станіславівський – доктор Моравський – виступив з ініціативою про створення мисливського інституту у Станіславівському воєводстві, діяльність якого буде поширюватися на цілу Польщу. На запрошення Станіславівського воєводи, у м. Станіславові 30 березня 1928 р. відбувся з'їзд ширшого кола мисливців, осіб, що вели мисливське господарство і організаторів мисливства. У цьому з'їзді взяли участь президія Малопольського мисливського товариства, керівники мисливських товариств. Заслухавши докладний реферат інженера Камоцького, якого запросив пан воєвода, було ухвалено рішення створити спілку під назвою "Перший Польський мисливський інститут" [4].

Про організацію мисливського інституту інформувалось також у Варшавському журналі "Ловець польський" у статті "Перший Польський мис-

ливський інститут". У цій статті з-поміж іншого повідомлялось, що у 1927 р. було прийнято Мисливський закон, який врегульовував мисливські стосунки. Але прийняття доброго Мисливського закону – це лише половина справи, тому логічно потрібна інституція, яка б впроваджувала вимоги мисливського законодавства у життя і зібрала б довкола себе осіб, які б мали на меті втілювати ідею розвитку мисливства, а не лише керувались ступенем прибутку від мисливства. Головною ідеєю інституту було згуртувати осіб, які ставились до мисливства не лише як до спорту, але й як до важливої галузі економіки Польщі. Ініціативу у цьому напрямі взяв на себе воєвода Станіславівський. На з'їзді було зазначено, що хоча в попередньому році була велика повінь, яка завдала території Станіславівського воєводства збитків, все ж тут водились найрізноманітніші види мисливських тварин. Голова інституту граф Ян Бельський на мисливському з'їзді зазначив: "якщо мисливство у державі трактується як святиня, то напевно воєводство Станіславівське є в цьому краї великим вівтарем".

Інститут мав офіс у Станіславові, але на меті мав організацію філій по цілій Польщі. Такий інститут був першим на території Польщі, проте подібні Станіславівському інститутові були в інших країнах, наприклад, інститут у Німеччині, який був утворений завдяки ініціативі одного з мисливських журналів. У планах Станіславівського інституту було об'єднати професіоналів мисливства. Перед інститутом ставилось завдання – значно підвищити експорт дичини. Річна сума оплати членських внесків становила 60 злотих [5].

Із статуту довідуємось, що 28 квітня 1928 р. сформувалась у м. Станіславові спілка під назвою "Перший польський мисливський інститут". Відповідно до статуту:

1. Інститут мав право виготовити власну печатку з написом "Перший польський інститут в Станіславові".
2. Діяльність інституту поширювалась на цілу Польську республіку. Офіс інституту розміщувався у м. Станіславові. Можна було організовувати філії інституту без обмежень.

Основними завданнями інституту було: поширення культури та мисливської етики через видавництво друкованої продукції; організація конкурсів та мисливських виставок як в Польщі, так і за кордоном; опіка за мисливськими господарствами членів інституту; боротьба із захворюваннями мисливських тварин; ведення родовідних книг мисливських порід собак; навчання мисливського персоналу; організація полювань, а головним чином – відлову живої дичини для відсвіжування крові; організація експорту дичини; ведення статистичних мисливських даних.

Членами інституту мали право бути як мисливці, так і власники мисливських господарств, а також приватні особи, які мали польське громадянство. Для вступу потрібно було мати рекомендацію двох членів інституту. Почесними членами інституту обирались особи, які мали особливі заслуги у мисливській галузі.

Особи, які мали бажання стати членами мисливського інституту, підписували заяву про вступ, а в разі прийняття у члени, сплачували членські внески.

Члени інституту мали право: голосувати на зборах інституту; обирати і бути обраними до керівництва інституту; користуватись усіма послугами, які надавав інститут безоплатно або на замовлення за окрему плату.

Члени інституту були зобов'язані: виконувати статут інституту та рішення зборів інституту; підтримувати діяльність інституту.

Член інституту міг бути звільнений з інституту у таких випадках: якщо не сплатив членські внески більш ніж за рік; якщо своїми діями він не дотримувався етики та мисливської культури. Рішення про звільнення приймало керівництво інституту або на загальних зборах інституту.

Керівництво інституту, відповідно до ст. 17 статуту, обиралось на зборах і складалось із семи членів, а саме з: голови інституту, заступника голови, директора інституту, секретаря, касира та двох членів. Безпосереднім керівником інституту був директор інституту, котрий, з одного боку, був виконавцем рішень зборів членів інституту, а з іншого – керівником офісу інституту. На директора інституту покладались функції вирішення нагальних справ, які не могли відкладатись до часу скликання зборів. Відповідно до ст. 19, до компетенції керівництва мисливського інституту належало: прийняття та звільнення членів інституту; управління майном інституту; скликання хоча б раз на рік зборів членів інституту; представляти інститут у інших організаціях.

Усі листи та накази підписували від імені керівництва інституту директор інституту і секретар, а рахунки – касир і директор. Збори інституту вважались чинними, коли на них була присутня 1/3 частина членів.

Прийняття рішення відбувалось на зборах голосуванням простої більшості голосів. На зборах вівся протокол, який підписували голова та секретар зборів. Контрольні функції товариства виконувала ревізійна комісія, яка складалась із трьох членів, обраних серед членів інституту. Відповідно до ст. 29, ліквідація мисливського інституту мала відбутись на підставі ухвалення рішення простою більшістю членів інституту. У разі ліквідації інституту майно інституту передавалось організаціям, які займались мисливством.

Офіс інституту, згідно зі затвердженим статутом, знаходився у м. Station Станіславові за адресою вул. Войцехівського, 45. Головою інституту був А. Горецький, директором – С. Камоцький, секретарем – Білл. Фінансування інституту відбувалось з членських внесків, з субвенцій, пожертв та за виконану роботу [6].

Функціонував інститут у Станіславові неповних два роки. Для ефективнішого функціонування його переносять до Варшави. Перенесення інституту до Варшави позитивно вплинуло на його стан, оскільки збільшилась чисельність членів інституту, що поліпшило фінансовий стан. Центральна спілка мисливських товариств безоплатно надала інституту в оренду приміщення. У зв'язку з перенесенням офісу інституту до Варшави, відбулись нові вибори керівництва інституту. Головою інституту обрано Станіслава Лільпопа, його заступниками – графа Юліуша Бєльського і Константина Хлоповського. Директором інституту призначено, як і у Станіславові, Станіслава Камоцького, віцепрезидентами були граф М. Потоцький, Б. Гендзьоровскі, К. Толочко, Г. Кнот. Як відзначалось у звіті про діяльність інституту з 01.05.1928 по 01.05.1930 рр.,

такий самий інститут існує у Німеччині, але там він займається виключно науковою діяльністю. Із жалем відзначалось, що в умовах Польщі цей інститут змушений не лише займатись теорією, а й прикладною діяльністю, заробляючи таким чином на своє існування. Завданням інституту було також навчання мисливського персоналу, надання довідкової інформації власникам мисливських угідь, для чого неодноразово відбувались виїзди на місця. Також важливою діяльністю інституту було надання професійних порад у боротьбі з хворобами тварин. У цьому плані інститут співпрацював із кафедрою інфекційних захворювань Варшавського університету, а саме: доктором ветеринарії п. Гордзіловським. За рік виконано 114 патолого-анатомічних секцій диких тварин.

Інститут брав участь у багатьох виставках і конкурсах, завоював три золоті медалі на конкурсах мисливських собак. Йдучи назустріч побажанням членів інституту, інститут зайнявся організацією хутрового господарства і спричинився до організації першої у Польщі зразкової ферми з вирощування лисиць і норок у Дзержбіцах. Серед членів мисливського інституту у 1930 р. було 98 осіб, серед яких з Галичини був п. Кхоль – директор лісів барона Грьодля в Сколе. Асоційоване членство мало Станіславівське українське мисливське товариство "Ватра", мисливське товариство з м. Львова, Коломиї, Станіславова, Малопольське мисливське товариство, товариство святого Губерта із Станіславова та інші.

За два роки своєї діяльності інститут отримав дохід на суму 11645 злотих, зокрема: з членських внесків членів інституту – 6245 зл., субвенції польської спілки мисливців – 2300 зл., доходів за дресування собак – 3100 зл.

Практично таку ж суму як доходи інституту склали його видатки, (11613 злотих), а саме: виплата зарплати – 6695 зл., закупівля сіток для вилову тварин, закупівля книг – 490 зл., оплата за оренду офісу у Станіславові – 865 зл., виплата винагород на виставках – 125 злотих, канцелярські витрати – 968 зл., кошти на відрядження – 800 зл., поштові витрати – 332 зл., інші видатки – 495 зл. [7].

Висновок. Мисливство у Галичині мало свої традиції та особливості. Навчання мисливства проводилось у Львівській та Болехівській лісових школах. З розвитком науково-технічного прогресу в Галичині виникла потреба у створенні інституцій, які б займались реалізацію на практиці досягнень науки у галузі мисливства. Завдячуючи місцевій владі Станіславівського воєводства, у м. Станіславові виникає у республіці Польщі Перший мисливський інститут, на якого покладалась реалізація наукових досліджень у мисливській практиці. З огляду на те, що темі розвитку мисливсько-господарської науки у Галичині на цей час у національній науці не приділялось належної уваги, необхідно і надалі здійснювати дослідження у цьому напрямі.

Література

1. Sprawozdanie stenograficzne z Wolnego zgromadzenia galic. towarzystwa łowieckiego z dnia 14. października 1882 // Łowiec. – 1882. – № 11. – Dodatek nadzwyczajny do N 11

2. Sprawy galic. towaryzstwa łowieckiego // Łowiec. – 1882. – № 11. – S. 161.

3. Krogulski S. Pół wieku // Łowiec. – 1929. – № 9. – S.133-135.

4. Powstanie pierwszego polskiego instytutu łowieckiego // Łowiec. – 1928. – № 8. – S. 118.

5. Pierwszy polski instytut łowiectwa // Łowiec Polski. – 1928. – № 21. – S. 328-329.

6. Polski instytut łowiecki // Łowiec Polski. – 1928. – № 26. – S. 427-429.
7. Sprawozdanie z działalności instytutu łowiectwa za czas od dnia 1.V. 1928 r. do dnia 1.V. 1930 r. // Łowiec Polski. – 1930. – № 22. – S. 448-451.

Процив О.Р. **Из истории деятельности Станиславовского охотоведческого института**

Начиная с XX в., к охоте, как и практически ко всем сферам экономики, ищут научный подход. Проиллюстрированы предусловия организации в 1928 г. первого в Польской республике охотоведческого института в Станиславове. Проанализирована его практическая деятельность.

Ключевые слова: Станиславов, охота, Галичина, институт, наука.

Protsiv O.R. **From the history of Stanislaw shooting institute's activity**

From beginning of the 20th century shooting comes into more scientific method of approach as practically all branches of economics. At this article it was illustrated the reasons of organization the first shooting institute in the city Stanislaw, Polish republic, in 1928. It was showed its practical activity.

Keywords: Stanislaw, shooting, Galicia, institute, science.